

Notat – nr. 5/2022

Lars J. Halvorsen, Paul Bjerke og Tone Kristin Aker

**Innholdsanalyse av lokalavisa
NordSalten. Utgivelsesåret 2021**

Forfatter	Lars J. Halvorsen, Paul Bjerke og Tone Kristin Aker
Ansvarleg utgjevar	Høgskulen i Volda
ISSN	1891-5973
Sats	Forfattar
Distribusjon	http://www.hivolda.no/

Innholdsanalyse av lokalavisa *NordSalten*. Utgivelsesåret 2021

© Forfattar/Høgskulen i Volda

Føresegnene i åndsverklova gjeld for materialet i denne publikasjonen. Materialet er publisert for at du skal kunne lese det på skjermen eller framstille eksemplar til privat bruk. Utan særskild avtale med forfattar/Høgskulen i Volda er all anna eksemplarframstilling og tilgjengeleggjering berre tillate så langt det har heimel i lov eller avtale med Kopinor, interesseorgan for rettshavarar til åndsverk.

Om notatserien

Ulike slag publikasjonar av mindre omfang, t.d. forprosjektnotat, papers, artikkelutkast o.a. Eit hovudføre mål med serien er å stimulere til publisering og fagleg debatt i miljøet. Kvar forfattar er ansvarleg for sitt arbeid, og dekan skal vere orientert om utgjevinga på førehand. Manusset må vere gjennomarbeidd med omsyn til språk og struktur.

Forord

Rapporten *Innholdsanalyse av Lokalavisa NordSalten. Utgivelsesåret 2021.* er basert på et oppdrag for Medietilsynet. Hensikten med undersøkelsen har vært å vurdere innholdet i *NordSalten* opp mot kravene i *Forskipt om tilskudd til samiske aviser* §§ 1, 3 og 4.

Arbeidet bygger blant annet på tidligere utredninger forskere ved Høgskulen i Volda har gjort for Medietilsynet om pressestøtte, inklusive en mer omfattende analyse av *NordSalten* for utgivelsesåret 2020, og deler av teksten er derfor hentet fra disse.

Høgskulen i Volda takker Medietilsynet for et interessant oppdrag og et godt samarbeid.

Volda, 1. desember 2022

Lars J. Halvorsen (prosjektleder)

Forord.....	3
1. Innledning.....	5
1.1 Om Lokalavisa NordSalten.....	5
2. Om undersøkelsen og datamaterialet	7
3. Er NordSalten en <i>samisk</i> avis?.....	10
3.1 Offentlig støtte 1960-1997.....	10
3.2 Ny forskrift i 1997	12
3.3 Økt støtte og revidert forskrift i 2008.....	14
3.4 Behandling av søknad om støtte basert på utgivelsesåret 2020	16
3.5 Foreløpig oppsummering	18
3.6 Hva er et samisk perspektiv?	19
3.7 Samisk perspektiv i NordSalten, Snåsningen og Ságat	24
3.8 Noen eksempler	27
4. Konklusjon	30
Litteratur.....	31
Vedlegg: Kodeskjema.....	33
Tabell 1. Dekningsområder og husstandsdekning. NordSalten, Snåsningen og Ságat.....	24
Tabell 2. Artikler med samisk perspektiv. Nordsalten, Snåsningen og Ságat. Prosent.	25
Tabell 3. Samisk perspektiv etter sjangre. Nordsalten, Snåsningen og Ságat. Prosent.	25
Tabell 4. Saker med et samisk perspektiv innenfor utvalgte temaområder i NordSalten, Snåsningen og Ságat. Prosentandel med samisk perspektiv og totalt antall saker om temaet.	26

1. Innledning

Utgangspunktet for denne undersøkelsen er at Medietilsynet har mottatt en søknad om produksjonstilskudd for samiske aviser fra NordSalten Avis / NuorttaSálto Avijssa (heretter omtalt som *NordSalten*).

Som et ledd i saksbehandlingen av denne søknaden har Medietilsynet gitt Høgskulen i Volda i oppdrag å gjøre en innholdsanalyse av et utvalg artikler i 2021 for å vurdere publikasjonens innhold opp mot kravene i Forskrift om tilskudd til samiske aviser.

Det kan etter denne forskriften gis tilskudd til medier som:

- a) legger til rette for demokratisk debatt, meningsdanning og språkutvikling i det samiske samfunnet. (§ 1)
- b) inneholder nyhets- og aktualitetsstoff av dagspressekarakter som gjør at avisen klart skiller seg fra andre typer publikasjoner. (§ 4)

I § 3 er «samisk avis» videre definert slik;

Med samisk avis menes her avis som har den samiske befolkningen som hovedmålgruppe.

I rapporten *Innholdsanalyse av NordSalten. Utgivelsesåret 2020* ble det konkludert følgende med betydning for vurderingen av §1 og § 4:

Innholdsanalysen viser at NordSalten framstår som en ordinær norsk lokalavis som uten videre kvalifiserer til tilskudd etter forskriften om tilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier. Slikt tilskudd har NordSalten mottatt i en årrekke (Bjerke et al., 2021, s. 38)

Vi har foretatt en enkel forundersøkelse av to utgaver av *NordSalten* i utgivelsesåret 2021 og denne viser at *NordSalten* også i 2021 oppfyller kravene til §1 og § 4. Denne innholdsanalysen vil derfor avgrenses til å vurdere søker etter § 3, om *NordSalten* er en «samisk avis» slik dette er forstått i forskrift og historisk praksis.

1.1 Om Lokalavisa NordSalten

Lokalavisa NordSalten ble i 1996 etablert som lokalavis for kommunene Steigen, Hamarøy og Tysfjord. Fra 2020 ble Tysfjord kommune delt i to. Områdene sørvest for Tysfjorden ble innlemmet i Hamarøy, mens de øvrige delene ble en del av Narvik kommune.

I 2021 kom *NordSalten* ut en gang i uka. Avisa utgis på papir, og publiseres siden 5.januar 2022 også som nettavise. Grunnlaget for analysen av 2021-årgangen er pdf-versjoner av alle utgavene dette året. Pdf-versjonene blir publisert og også solgt digitalt.

NordSalten har i en årrekke mottatt produksjonsstøtte som lokal ukeavis. Fra 2006 har avisa også fått tilskudd til sider på lulesamisk etter Forskrift om tilskudd til samiske aviser, § 9. Nå søker avisa om å bli vurdert som ordinær «samisk avis», basert på utgivelsene i 2021, etter å ha fått avslag på tilsvarende søknad basert på utgivelsesåret 2020.

I undersøkelsesperioden ble avisa fram til mars 2021 utgitt av *Avisa NordSalten AS*. Så ble utgiverselskapet solgt til *NordSalten Avis AS* ved Lars Theodor Kintel og Per Inge Finnesen. Selskapet hadde i 2021 en omsetning på 5,5 millioner kroner.¹

I januar 2021 ble følgende nye formålsparagraf registrert i Brønnøysundregistrene:

Lokalavisa NordSalten AS har til formål å utgi en partipolitisk uavhengig, to-språklig lokalavis i Nordre Salten til beste for regionen og norsk og samisk befolkning, med den samiske befolkningen som hovedmålgruppe, samt drive annen virksomhet i tilknytning dertil.

I august 2021 ble så «lokalavis» endret til «avis».

I dag er Kintel eeneier av utgiverselskapet, mens dagens redaktør er Johannes Sandberg. *NordSalten* er medlem av Landslaget for lokalaviser (LLA). LLA er igjen medlem av paraplyorganisasjonen Norsk Presseforbund der alle medlemmer er forpliktet på Vær Varsom-plakaten og å respektere avgjørelser i Pressens Faglige Utvalg.

¹ <https://www.proff.no/aksjon%C3%A6rer/-/lokalavisa-nordsalten-as/977097347>

2. Om undersøkelsen og datamaterialet

Vår metodiske hovedtilnærming er strukturert innholdsanalyse av *NordSalten* utgivelsesåret 2021. Her sammenlignes *NordSalten* utgivelsesåret 2021, med to andre aviser, samt *NordSalten* utgivelsesåret 2020. Som en forberedelse til innholdsanalysene har vi gjennomført en dokumentanalyse av historien bak tilskuddsordningen for samiske aviser, herunder forvaltningspraksis, lovverk og forarbeider og presiseringer til dette. Som vi vil komme tilbake til, vil begreper som samisk perspektiv, samiske spørsmål og samisk avis være sentrale. For å sirkle inn betydningen av disse begrepene gjennomførte vi intervjuer med to informanter, direktør Inger Marit Eira-Åhren i Sametinget og en journalist i *NRK Sápmi*. De to informantene hadde rollen Ryen (2012, s. 17) omtaler som nøkkelinformanter, altså personer med særskilt god innsikt i feltet som studeres (det samiske folk, samiske spørsmål og samisk journalistikk) og som bidro til å innvie oss i dette. Det meste av dette arbeidet ble foretatt i forbindelse med innholdsanalysen av *NordSalten* utgivelsesåret 2020 (Bjerke et al. 2021), men vi har også sett nærmere på saksbehandlingen av fjorårets søknad, spesielt Medieklagenemndas vurderinger og begrunnelse for sitt avslag (se avsnitt 3.4).

Med unntak av *NordSalten* utgivelsesåret 2020, er det ikke tidligere gjennomført innholdsanalyser av norskspråklige aviser med tanke på om de kvalifiserer for støtte som samiske. Det er derfor behov for et sammenligningsgrunnlag.

- *Sáogat* er en norskspråklig samisk dagsavis som har mottatt støtte fra tilskuddsordningen for samiske aviser siden ordningen ble opprettet. Den har en nasjonal rolle, men fyller samtidig en lokalavisfunksjon for noen kommuner i Finnmark. I noen av analysene har vi også sammenlignet *NordSalten* med *Ságats* lokalavisstoff.
- *Snåsningen* er, i likhet med *NordSalten*, en lokal ukeavis som utgis i et område med samisk befolkning, og som publiserer samiskspråklige innstikk. I motsetning til *NordSalten* utgir den seg ikke for å være en samisk avis. *Snåsningen* tjener her som et referansepunkt på en ikke-samisk avis, men som ellers har viktige likhetstrekk med *NordSalten* (frekvens og samiske innstikk)

Innholdsanalysene av *Sáogat* og *Snåsningen* baserer seg på 2020-årgangene for de to avisene, og ble gjennomført i forbindelse med analysen av *NordSalten* utgivelsesåret 2020.

- *NordSalten* utgivelsesåret 2020 er også tatt med for å fange opp eventuelle endringer mellom utgivelsesåret 2020 til 2021.

Innholdsanalysen av *NordSalten* 2021 er basert på fem av de 48 utgavene som ble utgitt dette året. Det totale utvalget er 119 artikler. Ett utvalg på 119 artikler fra en populasjon på om lag 1400-1500 artikler, gir et tilstrekkelig grunnlag til å trekke generelle slutninger om hele populasjonen utvalget er trukket fra (alle publiserte artikler i 2020), innenfor 10 % usikkerhet og 10 prosent feilmargen (Denscombe 2017, s. 47; Hellevik 2009, s.114).

I utgangspunktet trakk vi to utgaver for våren og to utgaver for høsten. I tillegg valgte vi å ta med utgaven som omfatter Samenes nasjonaldag dagen, der vi kunne forventet å finne mer stoff med samisk tematikk og vinkling. Utvalget er altså ikke tilfeldig rukket, men valgt ut på en måte som er til gunst for søker.

For å sikre at vi ikke overså relevante artikler, har vi i tillegg til den ordinære gjennomlesing og koding av alle artiklene i de utvalgte utgavene også gjennomført et elektronisk søk etter ordene ”same”, ”sami”, ”rein”, ”håndverk”, ”urfolk”, ”språk”, ”duodj” (e - lulesamisk, i nordsamisk), ”lule”, ”habmer”.

I kvantitative innholdsanalyser konstrueres data ved at man registrerer informasjon om hver artikkel i form av forhåndsbestemte variabler (for eksempel artikkelens form) etter et forhåndsdefinerte sett av verdier/kategorier (for eksempel ‘nyhet og reportasjestoff’, ‘leder/kommentar’ osv.). Et viktig verktøy i registreringen av materialet er en kodebok, der man definerer variablene, verdiene og tilhørende tallverdier for hver verdi. Til kodingen har vi benyttet et elektronisk datainnsamlingsprogram, der vi har lagt inn kodene på forhånd. Teknisk sett gjennomføres en innholdsregistrering på samme vis som utfylling av et spørreskjema. For hver artikkel registreres det informasjon på et sett «spørsmål» etter forhåndsdefinerte «svarkategorier».

Utformingen av spørsmålene og svarkategoriene i kodeskjemaet er avgjørende for kvaliteten på datamaterialet (Østbye m.fl. 2013, s.212). Usikkerhet i fortolkningen av kodeskjemaet representerer en betydelig feilkilde. Målet er å utvikle spørsmål og svarkategorier som lar seg entydig definere, slik at datamaterialet skal holde en tilstrekkelig høy troverdighet.

I kodeboken for innholdsanalysen benyttes samme verdsett og operasjonalisering som innholdsanalysene av *NordSalten* utgivelsesåret 2020. I arbeidet med innholdsanalysene av *NordSalten* utgivelsesåret 2020 fastslo vi tilfredsstillende eller høy grad av interkoderreliabilitet på alle variablene i begge utvalgene. I analysen av *NordSalten* 2021 har

vi derfor valgt å gjøre en enklere forundersøkelse. Forut for registreringsarbeidet har koder og en annen av rapportfatterne gått gjennom kodeskjemaet sammen og testet det på en utgave.

3. Er NordSalten en *samisk* avis?²

For å undersøke om *NordSalten* utgivelsesåret 2021 er en *samisk* avis, må vi først klargjøre og operasjonalisere dette begrepet. Vi vil her se nærmere på politikktutforming, forarbeider og forvaltningspraksis for å støtte samiske aviser.

3.1 Offentlig støtte 1960-1997

Samiske aviser og blader har fått ulike former for offentlig støtte og tilskudd siden 1960-tallet. I NOU 1987:34 er det en gjennomgang av samiske avisers historie. Her framgår det at den første samiske publikasjonen som fikk offentlig støtte var Reindriftsbladet. Det utkom mellom 1953 og 1964 og ble skrevet på norsk. Støtten besto i at trykkekostnadene ble dekket av Landbruksdepartementets reindriftskontor.

På 1960-tallet var det ellers Kulturrådet som sto for de offentlige tilskuddene. Fra 1965 ble det gitt støtte til den eldste nålevende samiske publikasjonen, *Nuorttanaste*. Den ble startet allerede i 1898 av Finnmarksmisjonen, og bladet har i alle år har vært redigert på samisk. *Nuorttanaste* fikk tilskudd fra Kulturrådet fra 1965 til 1980. Året etter overtok Kommunal- og arbeidsdepartementet støttefunksjonen. *Nuorttanaste* får i dag støtte fra Sametinget.

Nordkalotten ble utgitt mer eller mindre ukentlig i perioden 1965-1974. Tekstene var i hovedsak på norsk, og fra 1967 fikk bladet støtte fra Norsk Kulturråd. *Nordkalotten* hadde også i en periode statsannonser som ga en viktig inntekt. Da både statsannonsene og støtten fra Kulturrådet falt bort i 1978, gikk avisa inn.

Ságat (som betyr Nyheter) ble grunnlagt i 1958 og fikk ifølge NOU 1987:34 i perioder en støtte av «symbolsk art» over Kirke og undervisningsdepartementets budsjett. For 1977 og 1978 fikk *Ságat* produksjonstilskudd på rundt 70.000 kroner fordi avisa oppfylte kriteriene i den ordinære tilskuddsordningen til aviser, i tillegg ble det gitt kulturvernmidler. Statsannonser ga en inntekt på 230 000 i 1978 (Sletten 1979).

² Dette kapitlet gjenbraker tekst fra rapporten *Innholdsanalyse av NordSalten. Utgivelsesåret 2020*, kapittel 5 (Bjerke et al. 2021). Dette gjelder særskilt avsnittene 3.1, 3.2, 3.3, samt deler av 3.5 og 3.6.

Men fra 1979 ble produksjonstilskuddet reformert. I samband med budsjettbehandlingen i november 1978 ble det opprettet en ny Post 76 «Støtte til visse publikasjoner». Hva «visse publikasjoner» faktisk var, var nokså uklart. Men ett punkt var at alle partiene skulle få tilskudd til sine eksisterende og *ikke-eksisterende* nasjonale publikasjoner. Disse organene og «enkelte navngitte publikasjoner» (for 1979 bare to: *Folket* og *Dag og Tid*) skulle få et grunntilskudd på 500000 i tillegg til produksjonsstøtte - selv om de ikke oppfylte kravene til dagspressetilskuddet.

Samtidig åpnet Stortinget for at denne posten kunne brukes til å støtte samiske aviser og innvandrerpublikasjoner. Kriteriene var svært sjenerøse. Man kunne få støtte selv med fire utgaver i året.

Det var to kandidater som ønsket støtte som samisk avis. Ved siden av *Ságat* ble det nemlig i 1979 startet en ny, samiskspråklig avis, *Sámi Áigi*. Dette utløste en politisk dragkamp om bevilgningene. Sterke samiske krefter ønsket at bare samiskspråklige aviser skulle få støtte, mens Arbeiderparti-regjeringen var mer velvillig til *Ságat*. Høyre støttet bevilgninger til *Sámi Áigi*.

Den samepolitiske situasjonen var på denne tida svært anspent. Stortinget hadde i 1978 vedtatt utbygging av Alta-Kautokeino-vassdraget under kraftige protester fra store deler av det samiske samfunnet (som f.eks. Norske Samers Riksforbund, Norske Reindriftsamers Landsforbund, Karasjok og Kautokeino kommuner). *Sámi Áigi* var på mange måter et direkte resultat av motstanden, mens *Ságat* hadde et nært forhold til Finnmark Arbeiderparti. Resultatet ble at både *Ságat* og *Sámi Áigi* fikk støtte over post 76 (gjerne kalt “ymseposten”) (Gustavsen 1980, s.16). Det ble ikke gitt noen prinsipielle føringer om hva slags kriterier som skulle legges til grunn for å gi norskspråklige aviser støtte som samiske.

De to samiske avisene fikk deretter støtte over denne posten fram til og med 1986.

Det var fortsatt strid blant samer om norskspråklige aviser burde få støtte over denne posten, men striden endte med et kompromiss. Senere sametingspresident Sven Harald Nystø skrev f.eks. i en stor oppslått artikkel på norsk i nettopp *Sámi Áigi*:

Over og ut med debatten om *Ságat* er en samisk avis eller ikke. Slå heller sammen kreftene og krev en egen støtteordning for samiske publikasjoner over statsbudsjettet. Etabler et regelverk for ordningen som løser dagens problemer i praksis. Reglene revideres ved fremtidige behov

Dette vil være konstruktiv politikk på lengre sikt.³

Og slik ble det. Fra 1987 ble de samiske avisene tatt ut av ymse-posten og plassert i en egen post på statsbudsjettet, i første omgang hos Forbruker- og administrasjonsdepartementet. Fra 1991 ble både disse avisene og resten av pressestøtten flyttet til Kulturdepartementet. Støtten var delt i et produksjonstilskudd og et tilskudd til samisk språkutvikling. Fra 1989 ble det også gitt et særegent distribusjonstilskudd for aviser i Finnmark.

Sáгат fikk i perioden et noe høyere driftstilskudd enn *Sámi Áigi*, men ettersom den norskspråklige avisa ikke fikk språkmidler, var det *Sámi Áigi* som samlet fikk mest støtte. *Sámi Áigi* gikk konkurs i 1993. *Sámi Áigi* ble etterfulgt av *Min Áigi*. Fra 1994 fikk også den nystartede *Áššu*, som kom ut i Kautokeino, tilskudd over denne posten.

3.2 Ny forskrift i 1997

Samme år (1994) ba Kulturdepartementet Statens Medieforvaltning evaluere tilskuddsordningen til samiske aviser og komme med et forslag til nyorganisering. Medieforvaltningen la fram sin rapport i desember 1995. Utredningen slo fast at samisk trykt presse sto overfor store utfordringer på en rekke områder, at det ikke fantes markedsgrunnlag for å drive samiske medier kommersielt og at det var behov for en betydelig offentlig støtte. Komiteen støttet ønsket om samiske dagsaviser og slo fast at for å nå et slikt mål ville det være nødvendig med en betydelig økt statsstøtte til samiske aviser.

Endelig mente komiteen at støtten til samiske aviser burde følge de samme prinsipper som den «norske» pressestøtten og så langt det var «hensiktsmessig» «tilpasses kravene til norske aviser».

Noen av høringsinstansene mente i prinsippet at Sametinget burde fordele støtten, men prinsippet om at mediestøtte bør deles ut på armlengdes avstand fra myndighetene vant fram og forvaltningen ble lagt til Statens Medieforvaltning.

³ *Sámi Áigi* 7.10.86

Basert på den nye forskriften søkte Finnmark Dagblad om støtte som «samisk avis». Finnmark Dagblad har vært regnet som en ordinær lokalavis: den utgis i Hammerfest og har ti finnmarkskommuner som nedslagsfelt. Søknaden førte til offentlig debatt.⁴

«*Finnmark Dagblad* er en lokalavis for Vest-Finnmark. Derfor har den ingen rett til støtte som samisk avis», mente redaktør Geir Wulff i *Sáogat*. Han hevdet at Statens medieforvaltning ikke kunne holde seg bare til forskriftene når de skal fordele de sju millionene som skal gå til samiske aviser. Pengene burde også deles i tråd med Stortingets *intensjoner*, og det har hatt fire samiske aviser i tankene da det bevilget penger til dem. Lotte Ruge, leder for Finnmark Journalistlag, mente det var «beklagelig om retningslinjene er blitt så vide at alle trykte medier i Finnmark kunne få en del av de sju millionene. Det ville undergrave eksistensen til de små samiske avisene som lever på et minimum.»

Redaktør Dan Robert Larsen i avisa *Min Áigi* var enig i at *Finnmark Dagblad* oppfylte kriteriene for å få tilskudd, men mente at de nye reglene for tildeling av penger til samiske aviser var feil: «De åpner for at *Nordlys*, *Altaposten*, *Finnmarken* og en rekke andre aviser kan få penger fra den samme potten, og det kan bety slutten for de som skriver på samisk».

«*Finnmark Dagblad* blir laget og utgitt i de samiske bosetningsområdene, samer arbeider i avisa og den er blant de fremste når det gjelder å skrive om samenes situasjon og samisk politikk. Hvis norske myndigheter skal ta konsekvensen av de reglene de sjøl har vedtatt, må de gi støtte til *Finnmark Dagblad*», mente Dan Robert Larsen. Han mente reglene måtte endres og samiske aviser deles inn i to kategorier, en for de avisene som skriver minst 80 prosent av det redaksjonelle stoffet på samisk, og en for samisk relaterte aviser som skriver på norsk.

Disponent Gudrun Rollesfsen i *Finnmark Dagblad* sa at de har forholdt seg til reglene for støtte. Så lenge de åpner for at avisen kan få pressestøtte til samiske aviser, ser hun ikke noe moralsk forkastelig i det: «Vest-Finnmark er vårt dekningsområde, og derfor er samer helt klart vår målgruppe».

Maret Guhtor i Sametingsrådet sa at støtten til samiske aviser først og fremst skal sørge for at aviser kan bli utgitt på samisk. Sametingsrådet gikk derfor mot støtte til *Finnmark Dagblad*.

⁴ Nordlys, 25.6, 26.6, 5.7.1997

Søknaden fra *Finnmark Dagblad* ble deretter avslått av Statens medieforvaltning.

Noen år senere, ved behandlingen av St. meld. nr. 33 (2001 – 2002) *Tilleggsmelding til St. meld. nr. 55 (2000 – 2001) Om samepolitikken*, gikk Stortinget bl.a. inn for at tilskuddet i noe større grad skulle rettes inn mot de samiskspråklige avisene i ordningen. Et flertall i kommunalkomiteen presiserte likevel at en økning av tilskuddet til samiskspråklige aviser ikke måtte finansieres ved reduksjon i støtten til samiske aviser som skriver på norsk.⁵

I meldingen ble det videre lagt til grunn at forvaltningen fortsatt skulle foretas av Statens Medieforvaltning.

3.3 Økt støtte og revidert forskrift i 2008

Fra budsjettåret 2007 ble forvaltningen av den gamle «ymse»-bevilgningen overført til Kulturrådet, mens tilskuddet til samiske aviser fortsatt skulle være egen post på Kulturdepartementets budsjett. For 2008 ble denne bevilgningen betydelig økt. Regjeringen skrev i budsjettproposisjonen:

Regjeringen legger til grunn at en dagsavis vil kunne ha en helt annen funksjon som informasjonskilde og debattforum enn en fådagersavis. Regjeringen er innstilt på å legge til rette for økt utgiveshyppighet i de samiske avisene og foreslår derfor å øke posten med 5 mill. kroner. I denne sammenheng vil det også være nødvendig å foreta en ny vurdering av innretningen av pressestøtten til de samiske avisene. Spørsmålet vil bli nærmere omtalt i den kommende stortingsmeldingen om samepolitikk.

Med denne begrunnelsen ble bevilgningen økt fra 13 til 18 millioner kroner.

I Samemeldingen som ble publisert på vårparten 2008 skrev regjeringen om spørsmålet:

Regjeringen mener at hovedvekten av tilskuddet fremdeles bør gå til avisproduksjon på samisk, og legger vekt på at det er mer kostnadskrevende å produsere aviser på samisk enn på norsk. Innretningen av tilskuddet bør reflektere disse merkostnadene. Regjeringen legger også stor vekt på at aviser på samisk spiller en viktig rolle i bevaring og utvikling av de samiske språkene, bl.a. som læremiddel i skolen. Regjeringen er samtidig klar over at en relativt stor del av den samiske befolkningen ikke behersker samisk skriftspråk, og mener derfor at det er nødvendig å opprettholde muligheten for at også norskspråklige aviser rettet mot den samiske befolkningen kan motta tilskudd gjennom denne ordningen.⁶

⁵ ST.M 28 (2007-08)

⁶ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-28-2007-2008-/id512814/sec6?is=true&q=Innretningen+av+tilskuddet+b%C3%B8r+reflektere+disse+merkostnadene.#kap18>

I tråd med regelverket for konsultasjoner med Sametinget ble det avholdt et møte i mai 2008 om forskriftsendringen. Her ble det drøftet hvordan støtteordningen skulle forstås og hvordan forskriften skulle formuleres. Av referatet⁷ kommer det fram enighet mellom departementet og Sametinget om blant annet følgende som er relevant for vurderingen av begrepet «samisk avis».

Sametingspresident Egil Olli sa at «for å sikre forutsigbarhet for avisene i ordningen bør definisjonen av samiske aviser gjøres mer operasjonell. Dagens definisjon åpner i unødvendig grad for diskusjoner om hva en samisk avis er».

Statssekretær Wegard Harsvik uttrykte støtte til forslaget om å ta inn en *formålsbestemmelse* med utgangspunkt i Sametingets formuleringer, men la til at «departementet må likevel vurdere den konkrete formuleringen av bestemmelsen nærmere». I referatet heter det videre:

Statssekretæren delte videre Sametingets bekymring for at «norske» lokalaviser kan omdefinere seg til samiske aviser for å kvalifisere for samisk pressestøtte. Ávvir har imidlertid få abonnenter utenfor det nordsamiske kjerneområdet. Dermed kan en definisjon som legger vekt på landsdekning bli et problem for avisen. Statssekretær Harsvik foreslo i stedet at det presiseres i definisjonen at en samisk avis er en avis som har den samiske befolkningen som "hovedmålgruppe". Dette vil sikre at ordningen avgrenses mot ordinære lokalaviser som er rettet mot hele lokalsamfunnet og ikke den samiske delen av befolkningen spesielt.

Referatet avsluttes med at det var «enighet om å fastsette en formålsbestemmelse og å gjøre definisjonen av samiske aviser mer operasjonell. Ordlyden i forskriften skulle avklares administrativt.»

På bakgrunn av dette møtet (og antagelig videre administrativ kontakt) trådte en revidert *Forskrift om tilskudd til samiske aviser* i kraft fra sommeren 2008 med de formuleringene som fortsatt gjelder og er redegjort for i Kapittel 1 i denne rapporten.

Vi legger i det følgende særlig vekt på statssekretærens formulering om at støtten skal «avgrenses mot ordinære lokalaviser som er rettet mot hele lokalsamfunnet og ikke den samiske delen av befolkningen spesielt».

⁷ Protokoll fra konsultasjonsmøte mellom Sametinget og Kultur- og kirke departementet om tilskudd til samiske aviser, 21. mai 2008.

I februar 2008 ble de to samiskspråklige avisene *Áššu* (Kautokeino) og *Min Áigi*⁸ (Karasjok) slått sammen til *Ávvir*, som i dag er verdens eneste samiskspråklige dagsavis. Fra da var det avisene *Ságat* og *Ávvir* som fikk støtte over Post 75. I løpet av de følgende årene er det bare en ny avis som har vært innlemmet i støtteordningen, den samiskspråklige ukeavisa *SÁMI ođasmagasiidna*. Det var noe diskusjon om denne oppfyller kriteriene til «dagspressekarakter» og opplag, men for utgivelsesårene 2019 og 2020 fikk avisa støtte fra Medietilsynet. Den samiske forlegger- og avisforeningen Sálas klaget på tildelingen og fikk medhold i Medieklagenemda som mente *SÁMI ođasmagasiidna* ikke hadde tilstrekkelig antall utgaver i løpet av et år til å kunne få tilskudd. Magasinet gikk inn i 2022.

3.4 Behandling av søknad om støtte basert på utgivelsesåret 2020

NordSalten søkte i 2021 om støtte fra tilskuddsordningen for samiske aviser, basert på utgivelsene i 2020. Avisa hadde i en årrekke fått støtte fra den ordinære tilskuddsordningen for nyhetspublikasjoner.

Til hjelp i saksbehandlingen engasjerte Medietilsynet Høgskulen i Volda for å gjennomføre en innholdsanalyse av publikasjonen (Bjerke et al. 2021). Analysen konkluderte med at *NordSalten* åpenbart var en journalistisk utgivelse og at den i tillegg tilfredstilte kravene som myndighetene har lagt til grunn for å kunne få støtte som «avis». Det springende punktet var derfor om *NordSalten* var en *samisk publikasjon*.

Medietilsynet konkluderte med at det var den *ikke* og avviste søknaden. *NordSalten* klaget og klagen ble oversendt Medieklagenemda til endelig avgjørelse.

Denne avgjørelsen bidrar nå til å legge de juridiske rammene for hva som en samisk publikasjon i henhold til Forskriften for støtte til samiske publikasjoner. Medieklagenemda tok utgangspunkt i formuleringen: «For at en avis skal regnes som samisk i forskriftens forstand, må publikasjonen ha «den samiske befolkningen som hovedmålgruppe», jf. legaldefinisjonen i § 3.

⁸ Sámi Áigi gikk konkurs i 1993. Min Áigi ble deretter etablert.

(25) En avis kan ha flere målgrupper. I ordet «hovedmålgruppe» ligger at nyhetsdekningen i første rekke må være rettet mot den samiske befolkningen. Sentralt i vurderingen her vil være utvalget av saker og den journalistiske vinklingen på sakene som dekkes. Den samiske befolkningen vil ikke kunne anses som hovedmålgruppen bare fordi denne delen av befolkningen faller innenfor publikasjonens nedslagsdistrikt.

(26) For å ha den samiske befolkningen som hovedmålgruppe er det klagenemndas syn at stoffet i stor grad må være vinklet ut fra en samisk kontekst, hvor saker av særlig relevans for det samiske samfunnet er i fokus. Dersom dette ikke er tilfellet, vil avisen kunne være like relevant for andre målgrupper, og en kan da vanskelig legge til grunn at publikasjonen er særlig innrettet mot den samiske befolkningen. Omfattende bruk av samisk språk er også en sikker indikasjon på at avisen har den samiske befolkningen som hovedmålgruppe. Denne forståelsen støttes for så vidt av forskriften 1997 § 1, hvor det heter at tilskuddet til samiske aviser skal legge til rette for «demokratisk debatt, meningsdanning og språkutvikling i det samiske samfunnet».

Klagenemnda deler derfor Medietilsynets syn på at en avis som har et nedslagsfelt i et område hvor lokalbefolkningen i stor grad er samisk, ikke alene av den grunn kan anses for å ha den samiske befolkningen som hovedmålgruppe, og følgelig regnes som samisk avis i forskriftens forstand.

Her viser nemnda til møtet mellom statssekretæren og Sametinget i mai 2008 som er omtalt i avsnitt 3.3.

Klagenemnda slår fast at «Om klagers avis har den samiske befolkningen som hovedmålgruppe beror på en konkret og helhetlig vurdering av avisens formål, nedslagsfelt og innhold.»

Det er ikke tilstrekkelig at formålsparagrafen sier at avisa har den samiske befolkningen som hovedmålgruppe: «For spørsmålet om vilkårene for å få tilskudd er oppfylt, vil det være realitetene som er avgjørende.»

I sin behandling vurderte Klagenemnda innholdet i *NordSalten*. *Nedenfor følger et utdrag av vurderingene:*

(34) Klagenemnda går så over til å vurdere innholdet i avisen: I utgavenummer 33 i 2020, som er gjengitt under sakens bakgrunn, er det kun én av 15 artikler som omhandler samisk tematikk eller som kan anses som særlig relevant for den samiske

befolkningen. Dette er også den eneste artikkelen i utgaven som er publisert på samisk språk. De øvrige artiklene fremstår innrettet mot lokalbefolkningen som helhet, og mangler omtale av samiske forhold.

- (37) Basert på det tilgjengelige materialet legger klagenemnda til grunn for sin vurdering at *Lokalavisa NordSalten* fremstår som en alminnelig lokalavis, og at avisen ikke er innrettet mot den samiske delen av befolkningen spesielt.
- (38) Klagenemnda har kommet til at avisen ikke har den samiske befolkningen som dens hovedmålgruppe. Klager er dermed ikke en «samisk avis», jf. § 4, jf. § 3

3.5 Foreløpig oppsummering

Denne gjennomgangen viser at det alltid har vært etablert politikk og forvaltningspraksis at aviser kan regnes som samiske og få ulike former for statsstøtte selv om de utelukkende skriver på norsk. Bakgrunnen er dels det faktum at store deler av den samiske befolkningen ikke kan lese samisk, dels at den norskspråklige avisa *Sáгат* ofte har representert et annet samepolitisk syn enn de samiskspråklige avisene.

Men utenom *Sáгат* er det ingen norskspråklige samiske aviser som har fått støtte etter forskriften for samiske aviser. En norskspråklig lokalavis, *Finnmark Dagblad*, har søkt – og fått avslag, selv om kommunene den dekker har en stor andel samer. Videre har *NordSalten* søkt om støtte på bakgrunn av utgivelsesåret 2020, og fått avslag fordi den fremstår som en alminnelig lokalavis, som ikke er innrettet mot den samiske delen av befolkningen spesielt

Dette må først og fremst bety at ordinære lokalaviser som dekker områder med betydelig samisk befolkning *ikke* uten videre kan få tilskudd etter forskriften. Det er dermed ikke tilstrekkelig for en samisk avis å rette seg inn mot lokalbefolkningen i området som sådan, selv om denne befolkningen i stor grad er samisk. En samisk avis må i tillegg oppfylle *formålet* med ordningen som er å «legge til rette for demokratisk debatt, meningsdanning og språkutvikling i det samiske samfunnet». Vi tolker dette slik at innholdet må ha et særlig *samisk perspektiv* for at en avis skal kunne defineres som samisk. Vi drøfter dette videre under.

3.6 Hva er et samisk perspektiv?

Presiseringen om at det ikke er tilstrekkelig for en «samisk avis» å være en ordinær lokalavis i et samiskdominert område, betyr at avisas innhold må skille seg fra en ordinær lokalavis.

I sin behandling av *NordSaltens* klage, legger Medieklagenemnda følgende til grunn:

- (24) For at en avis skal regnes som samisk i forskriftens forstand, må publikasjonen ha «den samiske befolkningen som hovedmålgruppe», jf. legaldefinisjonen i § 3.
- (25) En avis kan ha flere målgrupper. I ordet «hovedmålgruppe» ligger at nyhetsdekningen i første rekke må være rettet mot den samiske befolkningen. Sentralt i vurderingen her vil være utvalget av saker og den journalistiske vinklingen på sakene som dekkes. Den samiske befolkningen vil ikke kunne anses som hovedmålgruppen bare fordi denne delen av befolkningen faller innenfor publikasjonens nedslagsdistrikt.
- (26) For å ha den samiske befolkningen som hovedmålgruppe er det klagenemndas syn at stoffet i stor grad må være vinklet ut fra en samisk kontekst, hvor saker av særlig relevans for det samiske samfunnet er i fokus. Dersom dette ikke er tilfellet, vil avisen kunne være like relevant for andre målgrupper, og en kan da vanskelig legge til grunn at publikasjonen er særlig innrettet mot den samiske befolkningen.

Det er ikke nødvendigvis helt klart hva dette betyr. For å tilnærme oss spørsmålet har vi – i tillegg til den historiske gjennomgangen som er referert over - studert litteratur og intervjuet to sentrale informanter i det samiske miljøet, direktør Inger Marit Eira-Åhren i Sametinget og en journalist i *NRK Sápmi*.

I litteraturen finner vi ulike definisjoner av en «samisk avis». På 1980-tallet ble det iblant henvist til en definisjon lansert av et utvalg som Nordisk Ministerråd hadde utpekt. Den sa at en samisk avis måtte være på samisk og/eller “styres av samiske autonome organisasjoner” (sisert i Varsi 1983). Denne definisjonen hadde en viss oppslutning, men har aldri vært anvendt i samisk mediepolitikk i Norge.

Skogerbø et al. (2013) definerte blant annet en samisk avis ut fra hva den samiske befolkningen oppfattet som samiske medier. Hennes data viste at blant avisene var det bare *Áššu*, *Min Áigi* og *Ságat* som samene regnet som «samiske aviser». Det finnes ikke data om hvordan den samiske befolkningen oppfatter *NordSalten*.

Vi kan derfor verken bruke utgivere eller lesernes oppfatninger som definisjon. I stedet tyder våre data på at man må legge en «urfolkjournalistisk» tilnærming til grunn. Begrepet er blant annet drøftet av medieforskeren Folker Hanusch i artikkelen "Charting a theoretical

framework for examining indigenous journalism culture" (2013) og blant annet benyttet av Eli Skogerbø et al. (2019) i deres analyse av nordiske, samiske allmennkringkastere.

Hanusch mener begrepet urfolksjournalistikk har fem dimensjoner: "Empowerment", "Counter-narrative", "language revitalization", "practice in a culturally appropriate environment" og "the watchdog function".

Dette perspektivet betyr at «urfolksjournalistikk» har et normativt utgangspunkt. Den skal styrke urfolks posisjon og selvoppfatning, men den skal samtidig være en "watchdog" overfor institusjoner, strukturer og praksiser i urfolk-samfunnet.

Denne forståelsen er i tråd med våre informantere. For vårt formål, å vurdere innholdet i en norskspråklig avis, er dimensjonene «empowerment», «counter-narrative» og «watchdog» viktigst. Språkutvikling er naturligvis en helt sentral dimensjon for samiskspråklige medier, men mindre relevant i vår sammenheng. Det siste perspektivet, å praktisere i en «culturally appropriate environment», er vanskelig å vurdere i en innholdsanalyse, men vi merker oss at NordSalten har planer om å flytte redaksjonen til Drag og etablere seg i et lulesamisk mediesenter i nærheten av det eksisterende lulesamiske sentret *Arran*.⁹

Våre informanter peker på at en «samisk» avis skal bidra med empowerment, blant annet slik det er definert i forskriftens formålparagraf om å «legge til rette for demokratisk debatt, meningsdanning og språkutvikling i det samiske samfunnet»:

Om det samiske folket skal vedkjenne seg at det er en samisk avis, må det settes noen krav som ikke er "ja det er bra bare dere har en oversatt artikkel til lulesamisk". For da kan i prinsippet enhver avis, også i det sørsamiske området, påberope seg retten til å kalle seg en samisk avis.

Inger Marit Eira-Åhren, Direktør Sametinget.

Samisk pressestøtte skal jo bidra til å utvikle samisk debatt og samfunn. Hvis man ikke klarer å bidra til det, hvis man bare har et lokalt perspektiv som alle andre, så tenker vi at da har man ikke bidratt til samisk debatt.

Journalist, NRK Sápmi.

De legger også vekt på at samiske medier må bidra med «counter-narratives», dvs. at de særegne samiske stemmene må komme til uttrykk:

⁹ Avisa Nordland 4.10.21

Hvis den samiske stemmen ikke er veldig tydelig i saker, ikke i alt, men som et stempel i avisen, så vil det være rart.

Journalist, NRK Sápmi.

Vi skal bringe inn en ny stemme, et annet perspektiv, og det samiske perspektivet er da helt avgjørende. Hvis man ikke klarer å skille oss fra de andre distriktskontorene i NRK eller NRK generelt, er det jo ikke et poeng med NRK Sápmi

Journalist, NRK Sápmi.

Endelig skal altså urfolksmedier ikke bare snakke fram det samiske, men også opptre som «vaktbikkje» overfor samiske institusjoner og praksiser:

Det finnes ingen medier som dekker det sørsamiske samfunnet, stiller de kritiske spørsmålene, kommer med saker som det sørsamiske folket burde ha fått kjennskap til, driver med undersøkende journalistikk. Det er så viktig for ethvert samfunn å få meningsbrytninger. Det å få sånne typer arenaer er avgjørende.

Inger Marit Eira-Åhren, Direktør Sametinget.

Dette betyr igjen at det er visse typer temaer som en «samisk avis» bør dekke. Videre betyr det at dekningen av visse typer saker bør ha en samisk vinkel eller tilnærming.

NordSalten er en typisk lokalavis for to kommuner i Nordland. Det er naturligvis slik at samer er opptatt av alle typer saker – og at samer i et lokalsamfunn vil ha samme interesse av å bli informert om ulike typer saker som ikke-samer. En samisk lokalavis vil også være en lokalavis. I møtet mellom Kulturdepartementet og Sametinget i 2008 ble det enighet om at det ikke var et krav at samiske aviser skulle ha et i hovedsak overordnet Sápmi -perspektiv.

Man kan derfor i en «samisk lokalavis» ha helt ordinære lokalsaker som er presentert uten noe spesielt samisk perspektiv, men en slik avis må i tillegg ha en rimelig omfattende dekning av særskilte samiske spørsmål og et samisk perspektiv på relevante temaer.

Skogerbø (2000) drøftet begrepet «samiske saker»:

Det vanskeligste punktet i dette arbeidet var å finne fram til hva som kvalifiserte som "samiske saker". I kommuner med samisk befolkning vil for eksempel medieomtale av vedtak i kommunestyret eller en konsert på kulturhuset kunne kvalifisere som omtale av samiske saksforhold, fordi kommunale beslutninger har konsekvenser for den samiske befolkningen. Ulempen med å velge en så bred definisjon, var at omtrent alt stoffet i lokalavisene kunne vært definert som omtale av samiske forhold, noe som ville vært klart urimelig. For å kunne gjennomføre undersøkelsen var det derfor nødvendig å finne et "inngangskriterium" som skilte mellom saker som omhandlet samisk samfunnsliv, kultur, politikk eller lignende og saker som omhandlet andre forhold. Inngangskriteriet for å kode en enhet, altså en artikkel eller annet stoff i avisene som "samisk sak", var at enheten måtte omhandle -- i noen grad -- samiske forhold, altså at saken spesifikt handlet om samisk næringsliv, kultur, politikk eller annet, og at dette gikk fram av sammenhengen saken ble presentert i. At enheten skulle omhandle samiske forhold "i noen

grad” betyr at en enkel referanse ikke var nok, men at det/de samiske forhold heller ikke behøver å være hovedpoenget (Skogerbø 2000:36)

Vår tilnærming er den samme. For å avgrense slike temaer, har vi tatt utgangspunkt i Sametingets årsmelding.¹⁰ Den har kapitler om

- Språk
- Kunnskap
- Arealer, miljø og klima
- Næringer (primærnæringer, kreative næringer og Duodji)
- Kultur (også institusjoner, media og samisk idrett)
- Kulturminnevern
- Helse og sosial
- Urfolksrettigheter og likestilling

I tillegg tar årsmeldinga opp det administrative arbeidet i Sametinget o.l..

Regjeringen Solberg la juni 2019 fram en stortingsmelding om samiske spørsmål, «Samisk språk kultur og samfunnsliv».¹¹ Stortingsmeldingens kapitler hadde følgende overskrifter.

- Samiske språk
- Utdanning og forskning
- Helse- og sosialtilbud til samiske innbyggere
- Likestilling
- Samisk kunst og kultur
- Samiske kulturminner
- Næring i samiske områder
- Land- og ressursrettigheter

Som vi ser, overlapper i stor grad temaene i Sametingets årsmelding og stortingsmeldingen. Vi forutsetter at beskrivelsen som årsmeldingen og stortingsmeldingen gir, i hovedsak er representativ for det samiske samfunns oppfatning av «det samiske samfunn» og de nasjonale myndigheters tilslutning til dette.

En avis med et samisk perspektiv må derfor forventes å ta opp denne typen temaer. Vi forventer altså for det første en rimelig dekning av denne typen temaer, og særlig forventer vi

¹⁰

https://www.regjeringen.no/contentassets/b5868533e2ad4346a452930f62d601d2/no/sved/sametingets_arsmelding_2020.pdf

¹¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-31-20182019/id2660993/>

at når denne typen temaer tas opp, lar de (også) samiske stemmer og det samiske samfunns perspektiv komme klart til orde.

To eksempler hentet fra 2020-analysen:

Når *NordSalten* f.eks. behandler salg av den tidligere skolebygningen i den lulesamiske bygda Måsske /Musken, der nedlegginga av skoledriften i 2009 var en stor samepolitisk sak, må etter en slik forståelse det *samiske* ved skolesalget tematiseres. Våre samiske informanter mener at den typen saker bør ha et synlig samisk perspektiv hvis avisa skal kunne kategoriseres som en samisk avis.

Det samme gjelder når *NordSalten* i et større oppslag behandler skogforvaltning i kommunen, Da bør det framgå at samer kan ha spesielle interesser og/eller rettigheter i slike spørsmål, eventuelt at det kan tenkes at skogforvaltning berører samiske interesser. Det er ikke tilstrekkelig at det implisitt (for lokalbefolkningen) er åpenbart, det må også framstå slik for eksterne lesere uten denne typen spesialkunnskap.

Vi har derfor kodet alle sakene i de utvalgte utgavene i *NordSalten* etter om de har et slikt samisk perspektiv. I praksis betyr det at alle saker der ordet «samisk» eller «same» eller liknede er brukt, blir kodet som å ha et samisk perspektiv. Men vi har i tillegg benyttet skjønn, slik at saker der f.eks. reindrift eller Duodji e.l. er omtalt, er regnet som «samiske».

Som sammenlikning har vi gjort samme koding av et utvalg artikler i *Ságat*, den eneste norskspråklige avisa som har fått tilskudd etter forskriften om samiske aviser, og den norskspråklige ukeavisa *Snåsningen*. Den siste avisa kommer ut i den sørsamiske kommunen Snåasne/Snåsa og får i likhet med *NordSalten* tilskudd for «innstikk» på samisk. *NordSaltens* innstikk er på lulesamisk, mens *Snåsningens* er på sørsamisk, *Snåsningen* er ellers ikke regnet som og har ikke søkt om tilskudd som en «samisk avis».

Alle de tre avisene er lokalaviser med svært høy dekningsgrad i sine kjernekommuner. Det framgår av tabellen under:

Tabell 1. Dekningsområder og husstandsdekning. NordSalten, Snåsningen og Ságat. Tall fra 2020.

Avis	Kommune	Husstandsdekning
NordSalten		
Utgiversted	Hábmer - Hamarøy	66,49 %
Hovedavis	Steigen	51,33 %
Ságat		
Utgiversted	Porsanger - Porsángju - Porsanki	46,80 %
Hovedavis	Karasjok	32,10 %
	Deatnu - Tana	27,70 %
	Unjárga - Nesseby	22,90 %
	Guovdageaidnu - Kautokeino	9,10 %
	Lebesby	8,60 %
	Nordkapp	7,60 %
Snåsningen		
Utgiversted	Snåase - Snåsa	83,92 %

Som vi ser, er *NordSalten* hovedavis både i utgiverkommunen Hamarøy og nabokommunen Steigen og har høy dekningsgrad i begge. *Snåsningen* har ekstremt høy dekningsgrad i utgiverkommunen Snåsa. *Ságat* har høy dekningsgrad i utgiverkommunen Porsanger. I tillegg er den hovedavisen (flestepubliserte) i Karasjok og har en markant tilstedeværelse i en rekke andre Finnmarks-kommuner. *Ságat* har også en dekning av rikspolitiske samespørsmål. Vi sammenlikner derfor *NordSalten* med *Snåsningen* og med *Ságats* helhetlige dekning - og i tillegg med *Ságat* lokalavisdekning av Finnmarkskommunene.

3.7 Samisk perspektiv i NordSalten, Snåsningen og Ságat

De overordnede resultatene av analysene kommer fram i den følgende tabellen som viser andel artikler med samisk perspektiv i henholdsvis *NordSalten*, *Snåsningen* og *Ságat*. Analyse materialet omfatter i både *Snåsningens* og *NordSaltens* tilfelle, de samiske innstikkene, altså artiklene på samisk som man i dag allerede får særskilt tilskudd for å publisere. Siden *NordSalten* er en lokalavis har vi også presentert fordelingen i lokalavisstoffet i *Ságat*, altså den delen av stoffet som har en lokal eller regional vinkling.

Tabell 2. Artikler med samisk perspektiv. Nordsalten, Snåsningen og Ságat. Prosent.

	Inneholder et samisk perspektiv	Preges av et samisk perspektiv	Andel med samisk perspektiv
NordSalten 2021 (N= 119)	1	7	8
NordSalten 2020 (N= 207)	4	6	10
Snåsningen (N=126)	12	3	15
Ságat (N=154)	14	14	28
Ságat lokalt (N=126)	16	11	27

Vi ser at samlet sett har *NordSalten* en lav andel artikler med et samisk perspektiv. Kun syv prosent «preges» av et slikt perspektiv, mens ytterligere en knapp prosent av artiklene «inneholder» et samisk perspektiv. I elleve av tolv artikler finner vi ingen henvisninger til eller omtale av samer eller det samiske i det hele tatt. Andelen «samiske» artikler i *Ságat* er om lag tre ganger så høy. Vi ser at det riksorienterte stoffet i *Ságat* bidrar til å øke samisk-andelen marginalt i denne avisa, men selv om vi kontrollerer for *Ságats* riksavisambisjoner, har *Ságat* også en langt høyere andel lokalartikler med et samisk perspektiv enn *NordSalten*. *NordSalten* likner langt mer på *Snåsningen* enn på *Ságat* langs denne dimensjonen.

Sammenligningen mellom de to utgivelsesårene, tyder ikke på at *NordSalten* publiserte en høyere andel saker med samisk perspektiv i 2021, enn året før. Vi har også sett på utgavene før og etter eierskiftet i 2021, uten at vi finner tegn til en endring i andelen artikler med samisk perspektiv.

Tabell 3. viser andelen artikler med samisk perspektiv etter sjanger i de tre avisene.

Tabell 3. Samisk perspektiv etter sjangre. Nordsalten, Snåsningen og Ságat. Prosent.

	Nyhet/ nyhetsartikkel/ reportasje	Feature/ portrett	Notis	Redaksjonelt kommentarstoff	Kronikk, debatt, leserinlegg	Annet
NordSalten 2021	7	11	4	17	33	
NordSalten 2020	10	22	7	0	0	33
Snåsningen	9	25	0		25	
Ságat	38	50,0	21	67	18	50
Ságat lokal	39	33	20	0	50	

Av denne tabellen ser vi at *Ságat* (både i «lokal»- og «riks»versjon) har en vesentlig lavere «samisk»-andel i notisene enn i det øvrige, mer dominerende stoffet. Hvis vi tar ut notisene

fra materialet ser vi at *Ságat* har mer enn fem ganger så høy andel samiske artikler i nyhetsstoffet som *NordSalten*

Ságat publiserte i tillegg en svært høy andel samisk, lokalt debattstoff. På dette området synes *NordSalten* å ha nærmet seg *Ságat siden 2020*, da andelen debatt- og kommentarstoff med samisk perspektiv var svært knapp. Frekvensen synes likevel å være lav, om lag to-tre «samiske» debatt/kommentarartikler i måneden.

Vi argumenterte over for at det vil være urimelig å forvente et samisk perspektiv i flere typer lokalnyheter som normalt er av samme interesse for alle innbyggere i dekningsområdet, uavhengig av etnisk bakgrunn (f.eks. trafikkulykker, budsjettunderskudd, idrett og fergetider), mens det er mer naturlig å finne det i artikler med temaer som av Sametinget og regjeringen holdes fram som samiske interesseområder og/eller spørsmål. Tabell 4 viser fordelingen av artikler med samisk perspektiv etter utvalgte temaer:

Tabell 4. Saker med et samisk perspektiv innenfor utvalgte temaområder i NordSalten, Snåsningen og Ságat. Prosentandel med samisk perspektiv og totalt antall saker om temaet.

	Landbruk og fiske		Skole, utdanning, forskning		Natur og miljøvern		Helse		Kunst, kultur		Kirkestoff, religion	
	Andel samisk	Antall saker	Andel samisk	Antall saker	Andel samisk	Antall saker	Andel samisk	Antall saker	Andel samisk	Antall saker	Andel samisk	Antall saker
NordS. 2021	10	10	14	7	25	4	11	9	39	13	0	5
NordS. 2020	0	5	21	14	0	4	0	0	13	23	22	9
Snåsningen	0	1	0	2	18	11	11	9	22	2	0	0
Ságat	64	11	0	2	20	5	0	2	75	4	80	5

Forskjellen mellom *NordSalten* og *Ságat* blir enda tydeligere når vi gjør en slik beregning. *Ságat* har en vesentlig høyere andel artikler med samisk perspektiv enn *NordSalten* og *Snåsningen* i artikler om temaer der vi kan forvente at samiske interesser er relevante. Dette er særlig tydelig på temaene som landbruk og fiske (syv av elleve saker om temaet) og religion (fire av fem saker om temaet).

Ságat har også en høy andel saker med samisk perspektiv om temaet 'kunst, kultur' (tre av fire saker om temaet), men her har også *NordSalten* en høy andel (5 av 13 saker), som er en markant høyere andel enn i 2020.

Når datamaterialet blir brutt ned på denne måten, opererer vi iblant med svært små tall. Man bør derfor tolke tallene med forsiktighet, men helhetsbildet er tydelig nok: Når *Sáгат* dekker temaer som av Sametinget og regjeringen holdes fram som samiske interesseområder, dekkes disse temaene i brorparten av tilfellene med et samisk perspektiv. I *NordSalten 2021* dekkes disse temaene uten et samisk perspektiv i 39 av 48 tilfeller (81 prosent). Tilsvarende tall for 2020-årgangen var 43 av 51 (84 prosent).

3.8 Noen eksempler

Samefolkets dag er 6. februar. I 2021 falt denne på en lørdag. I en avis med den samiske befolkningen som hovedmålgruppe ville man gå ut fra at utgaven fredag 5. februar (utgave 5) ville markere dagen. Det er også til en viss grad gjort. Avisa har under logoen på side 1 en gratulasjon med samiske flagg og teksten “Vuorbbe biejvijn” (“Gratulerer med dagen” på lulesamisk). Toppoppslaget på førstesiden er fra åpningen av kulturhuset i Kjøpsvik, en sak som ikke har noe samisk perspektiv. I selve avisa forekommer “same” eller “samisk” bare i en forhåndsomtale av “Sagaspillet” kommende sommer, basert på en pressemelding fra arrangøren og i et dobbeltsidig oppslag som etter alt å dømme er betalt informasjon fra Hamarøy kommune. Et element på denne dobbeltsiden er en lengre hilsen fra ordføreren. Det er ingen selvstendig journalistisk innsats rundt samefolkets dag fra *NordSaltens* side i denne utgaven.

I utgave 6 (12. februar) finner vi derimot et halvannen sides oppslag om hvordan barnehagen i Kjøpsvik hadde markert dagen på forhånd (ettersom 6. februar var en lørdag). Samefolkets dag var også omtalt på de to lulesamiske innstikksidene, med en tekst skrevet av avisas journalist på norsk og samme tekst oversatt til lulesamisk av Giella AS.

NordSalten hadde for øvrig heller ingen forhåndsomtale av 17. mai-feiringen i 2021, men i utgaven etter nasjonaldagen var det en fire siders reportasje fra markeringene rundt i kommunen.

Den samiske språkuka var i 2021 lagt til perioden 25. - 31. oktober. I utgavene rundt denne uka finner vi følgende samiske oppslag:

I nummer 38 (fredag 22. oktober) er de lulesamiske innstikksidene fylt av et oppslag om lulesamisk språkundervisning. Artikkelen er skrevet av en norskspråklig journalist og oversatt

til lulesamisk av Lars Kintel, som er daglig leder i avisa. Ellers er “samisk” helt underordnet nevnt i en setning i en større artikkel om en person som leter etter gamle gjenstander i dyrket mark og i et debattinnlegg om det planlagte helsehuset i kommunen, der perspektivet er at samene ikke må få for stor innflytelse på beslutningen.

I nummer 39 (fredag 29. oktober) er det ingen dekning av den samiske språkuka. Utgaven inneholder det vanlige innstikket på lulesamisk (om stedsnavn) og en debattartikkel der innsenderen kritiserer at kommunestyret er for opptatt av å tjene samenes interesser.

I nummer 40 (fredag 5. november) finner vi heller ingen dekning av den gjennomførte språkuka, men et svarinnlegg om forholdet mellom kommunestyret og samene. Det lulesamiske innstikket handler om urfolksrepresentasjon på klimatoppmøtet i Glasgow.

Vi har argumentert for at visse typer saker kan forventes å inneholde et samisk perspektiv. I kommuner med samisk befolkning kan også temaer som vanligvis regnes som “ikke-samiske” føre til konflikter mellom folkegrupper. Da vil et samisk perspektiv på dekningen være naturlig i en avis som har den samiske befolkningen som hovedmålgruppe.

En slik sak har versert i nye Hamarøy kommune i flere år og dreier seg om å etablere et helsehus på Drag i Tysfjord. Saka har ført til skarp konflikt, både mellom ulike deler av kommunen (den “gamle” Hamarøy kommune og den nyinnlemmede delen (vestsiden av gamle Tysfjord kommune)) og mellom det “samiske” og “ikke-samiske”. Et argument for å plassere helsehuset i denne bygda er nemlig at det kan legge til rette for et tilbud til lulesamiske eldre. Dette har ført til motstand fra innbyggere som mener alle innbyggere i kommunen skal behandles likt. Debatten har vært hard i sosiale medier, der det også ifølge leserbrev i *NordSalten* (30.4.21) har forekommet “grums”.

Denne helsepolitiske saka har dermed fått en klar samisk interesse. Dette perspektivet er godt synlig på debattplass i avisa, men i liten grad i nyhetsinnholdet.

Vi har gjennomført et søk på nettstedet *buyandread* i hele 2021-årgangen ved hjelp av søkestrengen “helsehus*”. Vi fant på denne måten i alt 11 nyhetsartikler/reportasjer der ordet forekommer. Av disse er det bare *to* som på noe vis knytter helsehuset og konflikten rundt det til det samiske. I den ene (8.1.21) gis det en indirekte antydning om en sammenheng: En eldre kvinne forteller om hvordan samiske skoleelevene på hennes tid ble utsatt for mobbing, og journalisten kopler dette til hvordan en diskusjon om lokalisering av et nytt helsehus har skapt

“høy temperatur”. Den andre artikkelen som koplet helsehus med samiske forhold, ble trykt 15. oktober 2021. Her heter det at i utredningen som skal gjøres om plassering av helsehus skal det - som ett av fire mål - legges vekt på “å tilby likeverdige helsetjenester til lulesamiske innbyggere”. I et helsides oppslag om et innbyggerinitiativ som krever utsetting av vedtak om helsehuset (23.4.21) er det samiske ikke nevnt.

På nyhets/reportasjeplass er det samiske perspektivet knyttet til denne saken ikke framhevet. På debattsiden finner vi derimot noen innlegg som argumenterer henholdsvis for og mot plassering på Drag ut fra et samisk (eller anti-samisk) perspektiv.

4. Konklusjon

NordSalten framstår som en ordinær norsk lokalavis som uten videre kvalifiserer til tilskudd etter forskriften om tilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier. Slikt tilskudd har *NordSalten* mottatt i en årrekke. Avisa har også hver uke side(r) på lulesamisk. I de undersøkte utgavene ligger omfanget av lulesamisk stoff på om lag to sider. Dette er i tråd med kravene i Forskrift for samiske aviser som *NordSalten* i dag mottar tilskudd fra. En vesentlig andel av avisas samiske artikler er trykt på disse sidene.

Spørsmålet nå er om *NordSalten* har et innhold som kvalifiserer til å motta ordinære tilskudd som samisk avis etter Forskriften av 1997. Det er slått fast at å være en “en lokalavis som dekker et område med samisk befolkning” ikke er tilstrekkelig for å kvalifisere som samisk avis. Avisen må i tillegg fylle et formål. Dette forutsetter at man har et særskilt samisk perspektiv på stoffet.

Vi har tolket et “samisk perspektiv” ut fra litteraturstudier og intervjuer. Av det framkommer at det er et minimum at en “samisk stemme” (i direkte eller overført betydning) blir hørt/vist fram i artikkelen. I registreringen av innholdet i artiklene har vi lagt lista for å ha et samisk perspektiv lavt.

Vi har undersøkt om *NordSaltens* artikler har et slikt samisk perspektiv og finner det i rundt en av tolv artikler i utvalget. Dette tilsvarer andelen i 2020 utgaven når vi tar feilmargin med i betraktningen. Vi finner også artikler uten et samisk perspektiv, der det ut fra sakens karakter er rimelig at det burde vært anlagt et slikt perspektiv. *NordSalten* har - i motsetning til det vi fant i vår analyse av 2020-årgangen, kommentar/debattartikler om samiske forhold. Avisa refererer i noen grad fra viktige samiske begivenheter i dekningsområdet, som for eksempel Samenes nasjonaldag og den samiske språkuka.

Vi har sammenliknet det samiske perspektivet i *NordSalten* med tilsvarende i den norskspråklige *Sáгат* som har mottatt statsstøtte som samisk avis siden 1970-tallet. Vi finner at *Sáгат* har et samisk perspektiv i nærmere 40 prosent av nyhetsartiklene. På denne bakgrunn er det vanskelig å se at *NordSalten* i publiseringsåret 2021 hadde den samiske befolkningen som *hovedmålgruppe* (forskriftens paragraf 3) eller tilfredsstillende kravet om at avisa i tilstrekkelig grad bidrar til “demokratisk debatt, meningsdanning og språkutvikling i det samiske samfunnet” (forskriftens paragraf 1).

Litteratur

- Allern, S. (2001) *Nyhetsverdier*. Kristiansand: IJ-forlaget
- Bjerke, P., Halvorsen, L.J. og Aker, T. K. (2021) *Innholdsanalyse av lokalavisa NordSalten. Utgivelsesåret 2020*. Rapport nr. 114/2021. Volda: Høgskulen i Volda
- Bjerke, P. og Halvorsen, L.J. (2020) *Innholdsanalyse av Medier24*. Rapport nr. 103/2020. Volda: Høgskulen i Volda
- Bjerke, P., Halvorsen L.J., Flo, I., og Heggdal, A.F. (2019). *Innholdsanalyse av Dagbladet Pluss*. Rapport 96/2019, Volda: Høgskulen i Volda.
- Denscombe, M. (2017). *The good research guide - for small-scale social research projects*. London: McGraw Hill Education.
- Gustavsen, J. (1980) *Samer tier ikke lenger*. Bodø: Trohaug.
- Hanusch, F. 2013. "Charting a theoretical framework for examining indigenous journalism culture." In Media International Australia incorporating Culture and Policy, 82+.
- Hellerud, Oddvar (form.) (1967). *Om tiltak for å opprettholde en differensiert dagspresse*. Oslo: Stat- og pressekomiteén.
- Hellevik, O. (2009). *Forskningsmetode i Sosiologi og statsvitenskap*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Mathisen, Birgit Røe (2019) 'Hvit, voksen og elitedominert' i Mathisen & Morlandstø (red) *Blindsoner og mangfold*. Stamsund: Orkana Akademisk.
- NOU 1987:34 *Samisk kultur og utdanning*. Oslo: Kultur- og vitenskapsdepartementet.
- NOU 1992:14 *Mål og midler i pressepolitikken*. Oslo: Kulturdepartementet.
- NOU 2010:14 *Lett å komme til orde, vanskelig å bli hørt – en moderne mediestøtte*. Oslo: Kulturdepartementet.
- NOU 2017:7: *Det norske mediemangfoldet*. Oslo: Departementenes servicesenter, Informasjonsforvaltning.
- Ryen, A. (2012): *Det kvalitative intervjuet*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Skogerbø, E. Josefsen, E. & Fjellström, A-M. (2019) Indigenous Political Journalism in the Norwegian and Swedish Public Service Broadcasters, *Journalism Studies*, 20:7, 991-1008, DOI: [10.1080/1461670X.2018.1477550](https://doi.org/10.1080/1461670X.2018.1477550)
- Skogerbø, E (2000) *Samiske medier. Innhold bruk og rammevilkår*. Oslo: UiO.

Sletten, V (1979) *Pressestøtte og pressefridom* Oslo: IJ.

Varsi, Magne Ove (1983) *Samisk yrings- og pressefrihet under den norske støvel*. Oslo: Norsk journalisthøgskole, 1983.

Østbye, H., Helland K., Knapskog K., Larsen, L. O. og Moe, H. (2013). *Metodebok for mediefag – 4 utgave*. Bergen: Fagbokforlaget.

Vedlegg: Kodeskjema

Artikkelnavn

Utgave artikkelen er hentet fra

Stofftype

- (1) Nyhet/nyhetsartikkel/ reportasje
- (2) Feature/Portrett
- (3) Notis- veldig kort, uten byline
- (4) Byråstoff – har byline fra byrå
- (5) Redaksjonell kommentar/leder
- (6) Kronikk, debatt ekstern (leserinnlegg mm)
- (7) Anmeldelse
- (8) Annet

Hvilket sted handler artikkelen om?

- (1) Utgiverkommune/ kommune der avisen er hovedavis
- (2) Omegn/region
- (3) Annet sted i Norge
- (4) Nasjonalt, gjelder hele Norge
- (5) Internasjonalt
- (6) Sted ikke oppgitt
- (7) Annet

Alt som relaterer til et enkelt sted innenfor kommunen, skolen, el sykehjemmet el noe tredje, kodes som "sted"

F.eks.

Et kommunebudsjett - kommune

Budsjettsak - en skole innenfor en kommune - den aktuelle kommunen

Smittevernsregler for hele regionen - region

Den skolen er i karantene - sted

Hovedtema / Nest viktigste tema (hvis betydelig del av artikkelen)

- (1) Rikspolitikk
- (2) Fylkes- og lokalpolitikk
- (3) Politisk demonstrasjon /aksjon
- (4) Norsk økonomi, tendenser
- (5) Olje- og energi
- (6) Næringslivsrapporter
- (7) Landbruk og fiske
- (8) Oppkjøp, fusjoner og nedlegging
- (9) Arbeidsmarkedet
- (10) Lønn, tariffspørsmål
- (11) Arbeidsmiljø
- (12) Levekår/ sosiale forhold
- (13) Børs og aksjer
- (14) Valuta, renter, priser
- (15) Boligmarkedet
- (16) Ledelse i næringslivet
- (17) Produkter, produktomtaler
- (18) Andre økonomiske forhold
- (19) Statlig forvaltning
- (20) Fylkeskommunal forvaltning
- (21) Kommunal forvaltning
- (22) Sykehus, pleiehjem
- (23) Skole, utdanning, forskning
- (24) Humanitær organisasjon, innsamling
- (25) Flyktninger, asylsøkere, innvandrerspørsmål
- (26) Natur og miljøvern
- (27) Bosetting, avfolking
- (28) Helse

- (29) Internasjonal politikk
- (30) EU og EØS
- (31) Krig og krigsforhold
- (32) Internasjonal aksjon, demonstrasjon
- (33) Ulykker, naturkatastrofer i utlandet
- (34) Internasjonale flyktningspørsmål
- (35) Internasjonal økonomi
- (36) Andre utenrikssaker
- (37) Ulykker i Norge
- (38) Kriminalitet rettsvesen
- (39) Trafikk, kommunikasjoner
- (40) Kunst, kultur
- (41) Medier, mediepolitikk
- (42) Kirkestoff, religion
- (43) Markedsføring, reklame, PR
- (44) Populærkultur, underholdningsstoff
- (45) Fagbevegelsen
- (46) Data, datateknologi
- (47) Personvern, rettsikkerhet
- (48) Toppidrett
- (49) Lokal idrett, mosjonsidrett
- (50) Barn og ungdom
- (51) Kongefamilien, kjendisstoff
- (52) Anmeldelser av litteratur
- (53) Anmeldelser av faglitteratur/sakprosa
- (54) Anmeldelser av musikk
- (55) Anmeldelser av scenekunst
- (56) Anmeldelser av bildekunst
- (57) Anmeldelser av film
- (58) Anmeldelser av andre områder
- (59) Annet

Har artikkelen et samisk perspektiv?

- (1) Nei
- (2) Ja, den inneholder et samisk perspektiv
- (3) Ja, den preges av et samisk perspektiv

Samisk perspektiv: Bruk av ordet same, samisk eller lignende. Dekning av forhold som ellers relaterer seg til samisk kultur, tradisjonelt samisk næringsliv eller det samiske folk.

Saker er samiske hvis de implisitt dekker noen av dimensjonene "språkstyrkning", "samiske kulturelle praksiser" «empowerment», « mot-narrativer» og har vaktbikkjekarakter, rettet mot storsamfunnet fra samisk utgangspunkt og/eller relaterer seg til interne samiske anliggender.

I dekning av internasjonale saker vil artikler om andre grupper urfolk, her betraktes som å ha samisk perspektiv etter samme logikk som for det samiske.

Inneholder: forhold som dekkes med et samisk perspektiv eller samiske temaer er en del av saken, men et underordnet anliggende i artikkelen.

Preges av: forhold som dekkes med et samisk perspektiv er fremtredende, eller hovedfokuset for artikkelen.